

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/284/2019
Identifikačné číslo spisu:	8114213488
Dátum vydania rozhodnutia:	15.12.2020
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Brňák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2020:8114213488.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Z. G., bývajúceho v C., Za Y. XX, zastúpeného advokátom JUDr. Ernestom Vokálom, Advokátska kancelária so sídlom v Prešove, Hlavná 61, proti žalovaným 1/ W. G., bývajúcemu v C., Za Y. XX, zastúpeného JUDr. Lukášom Kišeľákom, advokátom so sídlom Prešove, Jarková 63, 2/ U. G., bývajúcemu v C., Za Y. XX a 3/ I. D., bývajúcej v C., D. XX, o určenie, že vec patrí do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 15C/196/2014, o dovolaní žalovaného 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 14. februára 2019 sp. zn. 6Co/134/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Žalovaným 2/ a 3/ náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 26. mája 2017 č. k. 15C/196/2014-171 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal určenia, že bližšie označený rodinný dom v Prešove patrí v 1/2 do dedičstva po nebohom Z. G., nar. X. I. XXXX, zomrelom XX. S. XXXX.

1.1. Súd prvej inštancie zistený skutkový stav právne posúdil podľa zákonných pravidiel regulujúcich podielové spoluvlastníctvo, najmä § 136 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, v znení neskorších zmien a doplnkov (ďalej „OZ“), v prípade žalobcu akceptoval naliehavý právny záujem na navrhovanom určení v súlade s ustanovením § 137 CSP, no uzavrel, že žalobca nepreukázal dohodu medzi nebohým otcom žalobcu Z. G. a jeho bratom žalovaným v 1. rade W. G. o postavení dvojdomu v spoluvlastníctve tak, ako to tvrdí žalobca.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom zo 14. februára 2019 sp. zn. 6Co/134/2017 prvostupňový rozsudok zmenil a určil, že bližšie označený rodinný dom v Prešove patrí v jednej polovici do dedičstva po nebohom Z. G., nar. X. I. XXXX, zomrelom XX. S. XXXX.

2.1. Podľa názoru odvolacieho súdu súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k

nesprávnym skutkovým zisteniam. Z tohto dôvodu odvolací súd zopakoval dokazovanie (§ 384 CSP) so sústredením na tie, ktoré mohli ozrejmiť okolnosti existencie dohody bratov Z. a W. postaviť si spolu dom. V tomto ohľade najvýznamnejšími podľa odvolacieho súdu boli svedectvá súrodencov oboch bratov, ktoré neboli sprostredkované a týkali sa nielen poznania bližších rodinných väzieb, ale tiež času výstavby spornej nehnuteľnosti. Svedkovia N. G. a I. Y. (súrodenci oboch bratov) presvedčivo a v logických súvislostiach vypovedali o existencii neformálnej dohody o tom, že si bratia W. a Z. postavili spolu dom. Ďalší súrodenec Z. G., ktorý podporil stanovisko žalovaného 1/, nebol podľa názoru odvolacieho súdu pri svojej výpovedi tak presvedčivý, avšak ani on nepoprel existenciu takejto dohody, iba uviedol, že „nevie o dohode“.

2.2. V ďalšom reagoval odvolací súd na jednotlivé výhrady žalovaného 1/ - že dom bol postavený už počas manželstva žalobcovho otca a teda sa jednalo o ich BSM, že žalobca a jeho súrodenci v dedičskom konaní neuviedli predmetný podiel ich otca v rodinnom dome, že žalobca nepreukázal, aký ideálny podiel vlastnil nebohý otec žalobcu na tomto dome (pozri body 23 až 25 odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia).

2.3. Odvolací súd vytkol prvostupňovému súdu jeho nesprávny postup, ak nevyhovel návrhu na ohliadku domu. Odvolací súd sa na mieste samom presvedčil, že stavebnotechnicky stavba zodpovedá dvom samostatným bytovým jednotkám a dokonca s rozdelením ešte aj pivničných priestorov. Dve elektroprípojky, samostatné plynové prípojky, samostatné vchody zodpovedajú dvom samostatným bytom, uzavrel odvolací súd.

2.4. Žalovaný 1/ sa ďalej bráni tým, že ani brat žalobcu - žalovaný 2/ nepodporil žalobu, no nespomína, že ju argumentačne podporila sestra žalobcu - žalovaná 3/. Odvolací súd však už uviedol, že dominantnú dôkaznú silu majú výsluchy osôb, ktoré žili v období rozhodovania o výstavbe domu ako akéhosi akútneho riešenia tiesnivej životnej situácie celej rodiny. Či už žalobca alebo jeho súrodenci, keďže nežili v čase pred výstavbou domu, predstavujú len nepriame dôkazy.

2.5. Odvolací súd reagoval aj na ďalšie výhrady žalovaného 1/ (pozri body 33 až 36 odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia) a uviedol, že z uvedených dôvodov zmenil prvostupňový rozsudok a žalobe vo veci samej vyhovel. V závere ingeroval výsluch svedkyne - sestry žalovaného 1/ I. a ohliadku nehnuteľnosti, ktoré dôkazy prvostupňový súd nevykonali. V neposlednom rade uviedol, že princípu spravodlivosti v súlade s jeho atribútom presvedčivosti v okolnostiach danej veci musí ustúpiť výnimočne požiadavka vykonania dôkazu len na návrh z vecných dôvodov a bolo by v rozpore s princípmi civilného procesu, akým je aj princíp efektivity, zrušenie rozsudku, keďže zákonná prvostupňová sudkyňa bola preložená na iný súd a vo veci považoval odvolací súd za rozhodujúce dôkazy - spochybnujúce skutkový stav - výsluchy osôb v pokročilom veku.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný 1/ dovolanie, a to podľa § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. Navrhoval, aby dovolací súd zmenil odvolacie rozhodnutie tak, že žalobu zamietne, alternatívne zrušil odvolacie rozhodnutie a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. V súvislosti s dovolaním podľa § 420 písm. f/ CSP žalovaný 1/ namietal, že na odvolacom pojednávaní konanom dňa 5. februára 2019 odvolací súd najskôr vyzval zúčastnené strany, aby predložili ďalšie návrhy na dokazovanie, na čo právny zástupca žalobcu uviedol, že žiadne nové návrhy nemá. Napriek tomu „prekvapivo a bez akéhokoľvek podnetu z ktorejkoľvek strany sporu a najmä v rozpore so zásadou uvedenou v čl. 8 CSP“ odvolací súd uložil žalobcovi, aby zabezpečil na ďalšie pojednávanie účasť súrodencov žalovaného 1/, ktorí ešte neboli vypočutí. Takto potom bola vypočutá sestra žalovaného 1/ I., (aj) na výpovedi ktorej odvolací súd založil svoje zmeňujúce rozhodnutie. Uvedeným postupom bol porušený spravodlivý súdny proces a bola porušená rovnosť zbraní sporových strán v kontradiktórnom súdnom konaní. Uvedeným postupom odvolacieho súdu došlo v priebehu odvolacieho konania k porušeniu ustanovení § 366 a § 384 CSP. V tejto súvislosti žalovaný 1/ tiež namietal, že na pojednávaní konanom na odvolacom súde dňa 14. februára 2019 po výsluchu svedkyne - sestry žalovaného 1/ I. odvolací súd vzápätí vyhlásil uznesenie, ktorým skončil dokazovanie bez toho, aby strany sporu vyzval, či majú návrhy na doplnenie dokazovania. Súd takto znemožnil strane žalovaného 1/ reagovať na vzniknutú dôkaznú situáciu po výsluchu svedkyne - sestry žalovaného 1/ I., pričom do začatia pojednávaní (14. februára 2019) nemal ani vedomosť o tom, že bude vypočutá a zistil to až na tomto pojednávaní; strana žalobcu jej výsluch v priebehu celého súdneho konania nenavrhovala. Uvedeným postupom odvolacieho súdu došlo k favorizovaniu strany žalobcu.

3.2. V súvislosti s § 421 ods. 1 písm. a/ CSP žalovaný 1/ namietal nesprávne právne posúdenie záverov uvedených v bodoch 23 až 25 odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia, s ktorými závermi následne nesúhlasne polemizoval. Uviedol, že považuje za „nesprávne právne posúdenie určenia spoluvlastníckeho podielu k rodinnému domu ku dňu smrti neb. A. G. a to dokonca v súdom určenom rozsahu - 1 - ice k celku“. V tomto ohľade poukázal na skutočnosť, že k zániku BSM právneho predchodcu žalobcu (jeho otca) došlo 6. novembra 1991, pričom otec žalobcu zomrel XX. S. XXXX. Poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 151/2016, ktoré zmenilo dovtedajšiu súdnu prax vyjadrenú napr. v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/154/2010. Podľa názoru žalovaného 1/ v súvislosti s vyššie uvedeným nešlo len o nesprávnu formuláciu žalobného návrhu, ako uvádzal odvolací súd, pretože žalobca mal okrem preukázania vzniku spoluvlastníckeho práva svedčiacemu poručiťovi preukázať aj existenciu spoluvlastníckeho práva k rodinnému domu v určitej konkrétnej preukázanej výške - t. j. spoluvlastníckeho podielu, ku dňu smrti poručiťľa.

4. Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu zotrval na svojich doterajších stanoviskách a poukázal na správnosť záverov nižších súdov. K nesprávnosti petitu (v súvislosti so zánikom BSM) mal za to, že ide o obdobnú situáciu, ako keby došlo k žalovaniu, že nehnuteľnosť patrí do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva, t. j. že nič nebráni o jeho vlastníctve v dedičskom konaní rozhodnúť s ohľadom na zaniknuté BSM. Dovolanie navrhol zamietnuť a priznať mu náhradu dovolacích trov.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaného 1/ treba odmietnuť.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 7Cdo/312/2018, 8Cdo/67/2017).

7. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017).

8. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprisnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namieste je skôr reštriktívny výklad (pozri napríklad rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017).

9. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, avšak len za predpokladu, že sú splnené procesné podmienky súdneho konania (viď napr. rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 80/09, II. ÚS 79/08, IV. ÚS 476/2012). Dovolací súd preto pristupuje k podanému dovolaniu tak, že najskôr skúma, či je procesne prípustné; k posúdeniu opodstatnenosti dovolania (t.j. posúdeniu, či je v ňom opodstatnene uplatnený dovolací dôvod) sa dovolací súd dostáva len v prípade prijatia záveru, že dovolanie je prípustné. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP

alebo § 421 CSP. Dôvody zakladajúce prípustnosť dovolania treba dôsledne odlišovať od dôvodov, ktoré zakladajú opodstatnenosť dovolania. Opodstatnené (dôvodné) je také prípustné dovolanie, v ktorom je oprávnené uplatnený dovolací dôvod. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP), v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP).

10. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (pozri napríklad rozhodnutia odvolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/206/2016, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/158/2017, 7Cdo/312/2018, 8Cdo/99/2017).

Dovolanie podľa § 420 písm. f/ CSP

11. Dovolateľ najskôr uviedol, že prípustnosť jeho dovolania vyplýva z § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú dovolateľom namietanú procesnú vadu zmätočnosti, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

12.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

12.2. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci, to, ako súd viedol spor, znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 125/1999 a 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pojem „procesný postup“ súdu je potrebné vykladať takto aj za právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016.

13. Dovolateľ v podstatnom namietal, že odvolací súd „prekvapivo a bez akéhokoľvek podnetu z ktorejkoľvek strany sporu a najmä v rozpore so zásadou uvedenou v čl. 8 CSP“ uložil žalobcovi, aby zabezpečil na ďalšie pojednávanie účasť súrodencov žalovaného 1/, ktorí ešte neboli vypočutí. Takto potom bola vypočutá sestra žalovaného 1/ I., (aj) na výpovedi ktorej odvolací súd založil svoje zmeňujúce rozhodnutie. Uvedeným postupom odvolacieho súdu došlo podľa jeho názoru k porušeniu ustanovení § 366 a § 384 CSP (bod 3.1.). Odvolací súd vzápätí vyhlásil uznesenie, ktorým skončil dokazovanie bez toho, aby strany sporu vyzval, či majú návrhy na doplnenie dokazovania.

14. Podľa Čl. 8 CSP strany sporu sú povinné označiť skutkové tvrdenia dôležité pre rozhodnutie vo veci a podporiť svoje tvrdenia dôkazmi, a to v súlade s princípom hospodárnosti a podľa pokynov súdu.

14.1. Podľa § 366 CSP prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré neboli uplatnené v konaní pred súdom prvej inštancie, možno v odvolaní použiť len vtedy, ak sa týkajú procesných podmienok (písm. a/), sa týkajú vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu (písm.

b/), má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (písm. c/) alebo ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie (písm. d/).

14.2. Podľa § 384 CSP ak má odvolací súd za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu zopakuje sám (ods. 1). Odvolací súd môže doplniť dokazovanie vykonaním ďalších dôkazov navrhnutých stranou, ak ich nevykonala súd prvej inštancie, hoci ich strana navrhla (ods. 2). Odvolací súd môže doplniť dokazovanie za podmienok uvedených v § 366 (ods. 3). Aj bez návrhu môže odvolací súd vykonať dôkazy na zistenie, či sú splnené procesné podmienky (ods. 4).

15. Z obsahu súdneho spisu (č. l. 164, č. l. 176 a č. l. 216 spisu) najvyšší súd zistil, že žalobca už v konaní pred prvostupňovým súdom navrhoval vykonať ohliadku spornej nehnuteľnosti (domu), ako aj vypočúť svedkov Q. G. a Z. G. (bratov žalovaného 1/, ktorí sa v konaní vyjadrili iba formou „čestných prehlásení). Tieto jeho návrhy na doplnenie dokazovania prvostupňový súd explicitným spôsobom zamietol, nepovažujúc ich za dôležité. Na uvedené skutočnosti následne žalobca poukázal v rámci podaného odvolania (č. l. 176 a nasl. spisu). V podanom odvolaní žalobca rovnako vyčítal prvostupňovému súdu, že vo svojom rozhodnutí nezohľadnil výpoveď svedka N. G. (brata žalovaného 1/). V priebehu odvolacieho konania žalovaná strana navrhla vypočúť svedkov Q. G. a Z. G., ako aj žalovaného 1/ [ak to ich zdravotný stav dovoľí (č. l. 216 spisu)]. Preto odvolací súd vykonal ohliadku spornej nehnuteľnosti [domu (č. l. 224 spisu)], v rámci ktorej bol vypočutý svedok Z. G. a na pojednávaní konanom dňa 5. februára 2019 aj svedok N. G. (č. l. 238 spisu). Na tomto pojednávaní navrhol právny zástupca žalovaného 1/, aby svedok N. G. bol konfrontovaný so žalovaným 1/, ktorý nebol prítomný na pojednávaní. Na tomto pojednávaní právny zástupca žalobcu (už) nemal žiadne nové návrhy. V závere zápisnice je uvedené „ak žije niektorý zo súrodencov, okrem tých, ktorí na ohliadke boli vypočutí, zadováži ich účasť na pojednávaní žalobca“. Okrem toho, že právny zástupca žalovaného 1/ bol prítomný na tomto pojednávaní, odvolací súd stranám sporu opis uvedenej zápisnice následne aj doručil (strane žalovaného 1/ 12. februára 2019); právny zástupca žalovaného 1/ na tomto pojednávaní a ani neskôr v priebehu odvolacieho konania nevzniesol žiadnu výhradu voči takémuto postupu. Na ďalšom odvolacom pojednávaní konanom dňa 14. februára 2019 okrem konfrontácie svedka N. G. so žalovaným 1/, bola vypočutá aj sestra žalovaného 1/ I. Y., pričom právny zástupca žalovaného 1/ jej opakovane kládol otázky a k jej výpovedi sa vyjadril aj žalovaný 1/ (č. l. 253 in fine spisu). Následne bolo uznesením vyhlásené dokazovanie za skončené, prítomní advokáti predniesli záverečné prednesy [advokát žalovaného 1/ ho prečítal a založil do spisu (žiadne výhrady zo strany právneho zástupcu žalovaného 1/ k výpovedi svedkyne I. Y., či k potrebe ďalšieho dokazovania neboli vznesené, pozn.)] a bol vyhlásený rozsudok.

16. Prísne formálne vzaté možno súhlasiť s argumentáciou dovolateľa, že v prípade vypočutia svedkyne I. Y. sa môže javiť odvolacie rozhodnutie ako prekvapivé, a že odvolací súd „formálne“ nevyzval na ostatnom pojednávaní strany sporu, či majú ďalšie návrhy na doplnenie dokazovania (bod 3.1.); odvolací súd tak urobil na predchádzajúcom pojednávaní, konanom dňa 5. februára 2019.

16.1. V okolnostiach posudzovanej veci nemožno prehliadnuť skutočnosť, že prípadný úspech alebo neúspech v tomto konaní sa odvíjal predovšetkým od výpovedí svedkov (blízkych príbuzných sporových strán), ktoré v jadre nastoleného právneho problému boli vzájomne rozporné (časť z nich svedčila v prospech žalobcu a časť v prospech žalovaného 1/, pozn.), pričom viacerí svedkovia boli z pohľadu priamej komunikácie s nimi indisponovaní zdravotne i vekom. Aj odvolací súd si zrejme uvedomoval túto disproporčnosť, keď v závere odôvodnenia svojho rozhodnutia v tejto súvislosti uviedol, že preferoval princíp spravodlivosti, ktorému v okolnostiach danej veci musela ustúpiť požiadavka vykonania dôkazu len na návrh (pozri bod 2.5. in fine). Uvedený prístup odvolacieho súdu bol podľa názoru dovolacieho súdu súladný aj s doktrínou zastávaným názorom o materiálnom vedení sporu súdom, ktorý aj v zmenených pomeroch civilného procesu má - i keď skôr výnimočne - svoje miesto (pozri napr. § 191 ods. 1, za bodkočiarkou CSP alebo Čl. 8, text za čiarkou CSP).

16.2. Rovnako nemožno prehliadnuť ani fakt, že strana dovolateľa k uvedeným formálnym procesným pochybeniam nič nenamietala, dokonca ani v záverečnej reči právneho zástupcu žalovaného 1/. O prekvapivé rozhodnutie odvolacieho súdu by v danej veci mohlo ísť vtedy, ak by proti iným (odlišným)

právnym záverom odvolacieho súdu nemala strana žalovaného 1/ možnosť sa vyjadrovať, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy. Naznačené procesné práva strana žalovaného 1/ buď využila (právnym zástupcom i žalovaný 1/ na svedeckú výpoveď I. Y. priamo reagovali na pojednávaní), resp. voči možnému výsluchu uvedenej svedkyne v zmysle usmernenia odvolacieho súdu na konci pojednávania konaného dňa 5. februára 2019 nenamietali. Dovolací súd nepredpokladá, že žalovaný 1/ nevedel o tom, že jeho sestra I. Y. žije a že môže prípadne svedčiť o vzťahu ich spoločnej rodiny k spornej nehnuteľnosti, či o iných sporných skutočnostiach, majúcich význam k posudzovanému predmetu sporu.

16.3. V neposlednom rade zmeňujúce rozhodnutie odvolacieho súdu nie je založené iba na výpovedi svedkyne I. Y., pričom ostatné dokazovanie pred odvolacím súdom - majúce význam pre samotné odvolacie rozhodnutie - sa uskutočnilo procesne bez rozporným spôsobom (napr. ohliadka domu, výpoveď svedka N. G., či jeho konfrontácia so žalovaným 1/).

17. Na záver najvyšší súd uvádza, že vo vzťahu k dovolacej argumentácii žalovaného 1/ ohľadne nesprávneho právneho posúdenia veci, nesprávnej právnej interpretácii právnych predpisov či vyhodnotenia dokazovania, je potrebné si uvedomiť, že prípustnosť dovolania založená na základe § 420 písm. f/ CSP rieši konkrétnu procesnú vadu v konaní, nakoľko dovolacím dôvodom v tomto prípade môže byť len namietanie tejto konkrétnej procesnej vady (§ 431 ods. 1 CSP). Namietanie nesprávneho právneho posúdenia sporu je možné uviesť ako dôvod dovolania len pri dovolaniach prípustných v zmysle § 421 CSP (§ 432 ods. 1 CSP). Z uvedených dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalovaného 1/ nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP

18. Žalovaný 1/ prípustnosť dovolania vyvodzoval aj z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

19. Žalovaný 1/ v súvislosti s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP považoval za „nesprávne právne posúdenie určenia spoluvlastníckeho podielu k rodinnému domu ku dňu smrti neb. Z.. G. ... v súdom určenom rozsahu - 1 - ice k celku“. V tomto ohľade poukázal na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 151/2016, ktoré podľa jeho názoru dovolateľa malo zmeniť dovtedajšiu súdnu prax vyjadrenú napr. v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/154/2010 (bod 3.2.).

20. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je procesnou povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 421 CSP v spojení s § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dôvodom prípustnosti dovolania.

21. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, by mal dovolateľ a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ vysvetliť a označením rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť, v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

22. Pokiaľ dovolateľ v dovolaní nevymedzí právnu otázku a neoznačí resp. nesprávne označí ustálenú súdnu prax odvolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach a predpokladoch o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli. V prípade absencie uvedeného dovolací súd

nemôže pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešil prvoinstančný a odvolací súd a v súvislosti s tým ani vyhľadávať všetky do úvahy prichádzajúce rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré sa týkajú danej problematiky. V opačnom prípade by uskutočnil dovolací súd prieskum priechiaci sa nielen všeobecne novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj konkrétne cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (pozri Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol., Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK, str.1382 a rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/6/2017, sp. zn. 3Cdo/28/2017).

23. Dovolací súd aj s použitím výkladového pravidla uvedeného v ustanovení § 124 ods. 1 CSP ustálil, že žalovaný 1/ v tejto časti podaného dovolania namieta nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom v otázke rozsahu určenej nehnuteľnosti (rodinného domu) do dedičstva po nebohom otcovi žalobcu, keďže odvolací súd nezohľadnil okolnosť existencie BSM, ktoré v prípade otca žalobcu zaniklo viac ako 20 rokov pred jeho smrťou. Takéto právne posúdenie bolo podľa názoru žalovaného 1/ v rozpore s ustálenou súdnou praxou, vychádzajúcou z rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 151/2016, ktoré malo zmeniť dovtedajšiu súdnu prax vyjadrenú napr. v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/154/2010.

23.1. Odvolací súd k nastolenej otázke dovolateľom uviedol, že «[j]e síce pravda, že vec (dom) bola zhotovená už počas manželstva Z. G., no na rozdiel od podielového spoluvlastníctva bezpodielové spoluvlastníctvo nevyjadruje podiel, ale každý z bezpodielových spoluvlastníkov je vlastníkom celej veci, len je obmedzovaný rovnakým právom druhého bezpodielového spoluvlastníka. Nič nebráni, aby v rámci dedičského konania sa dedičský súd vyrovnal aj s otázkou bezpodielového spoluvlastníctva. Nebýva ničím výnimočným, že údaje na listoch vlastníctva nezodpovedajú skutočnosti a že až v rámci dedičského konania sa otvára otázka skutočného vlastníckeho vzťahu. Odvolací súd preto nevidel dôvod na zamietnutie žaloby z procesných dôvodov pre nesprávnu formuláciu žalobného návrhu. Aj v judikatúre možno vysledovať terminológiu vytvorenia veci „aj len jedným z manželov“ (porov. Nadobudnutím veci - majetku za trvania manželstva podľa §143 OZ je aj vytvorenie veci obidvoma manželmi alebo jedným z nich v čase po uzatvorení manželstva; rozhodnutie NS ČSR vo veci 3Cz 31/86,R 26/1989)». Už na tomto mieste najvyšší súd konštatuje, že vyslovený právny názor odvolacím súdom nevykazuje znaky zjavnej nesprávnosti, či právnej nekonformnosti.

23.2. Pri skúmaní, či je dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP sa dovolací súd zameriava na zistenie a posúdenie vzťahu medzi dovolateľom označeným existujúcim rozhodnutím dovolacieho súdu (judikátom), ktoré tvorí súčasť jeho ustálenej rozhodovacej praxe, a novým prípadom. Vychádzajúc z kontextu skoršieho rozhodnutia (judikátu) a jeho skutkového vymedzenia pri tom za pomoci abstrakcie interpretuje v judikáte vyjadrené právne pravidlo (ratio). Táto činnosť dovolacieho súdu je zameraná na zistenie (prijatie záveru), či nový prípad je s ohľadom na jeho skutkový rámec v relevantných otázkach (okolnostiach) podobný alebo odlišný od skoršieho prípadu.

23.3. Dovolací súd ďalej uvádza, že pojem „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (pozri § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, pozn.) definuje judikát R 71/2018 tak, že doň patria predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovaně vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletině Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

23.4. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu teda „de lege lata“ nepatria rozhodnutia ústavného súdu, krajských súdov Slovenskej republiky, Najvyššieho súdu Českej republiky ani Európskeho súdu pre ľudské práva (3Cdo/6/2017, 3Cdo/165/2018, 6Cdo/79/2017). Pokiaľ sa riešenie

určitej právnej otázky odvolacím súdom prípadne odkloní od právnych záverov prijatých týmito súdmi, nemôže ísť o odklon relevantný v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

23.5. Navyše v dovolateľom označenom rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 151/2016 ústavný súd skúmal otázku dobrej viery užívateľov nehnuteľností, ktorú podľa tam vysloveného názoru ústavného súdu bolo možné skúmať aj v konaní o určenie, že tieto nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťovi. V tejto súvislosti ústavný súd nesúhlasil s právnymi závermi uvedenými v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/154/2010 (na ktoré poukazuje tiež dovolateľ, pozn.). Inak povedané, ústavný súd v danej veci odlišným spôsobom posúdil dovtedajšiu prax dovolacieho súdu, podľa ktorej okolnosti, ktoré nastali po smrti poručiťľa, nemôžu mať vplyv na rozhodnutie súdu o určení, ktoré sa vzťahuje ku dňu smrti poručiťľa. Už na prvý pohľad je zrejmé, že dovolateľom označené súdne rozhodnutia nemajú žiadny skutkový ani právny súvis k ním nastolenej otázke v úvode bodu 23.

24. Vzhľadom na to, že sa odvolací súd pri riešení uvedených právnych otázok neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania žalovaného 1/ z § 421 ods. 1 písm. a/ CSP nevyplyva.

25. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd dovolanie žalovaného 1/ odmietol, a to sčasti podľa § 447 písm. c/ CSP, sčasti podľa § 447 písm. f/ CSP.

26. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

27. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.